

دقیقه قبل از ظهر بصندلی ریاست جلوس نموده و پس از ده دقیقه رسماً تشکیل شد.

صورت مجلس روز پنجشنبه را آقای میرزا ابراهیم خان قرائت نمودند.

(غائبین جلسه قبل)

آقا شیخ محمد حسین یزدی - آقا محمد باقر ادیب بدون اجازه - حاج سید نصرالله طباطبائی با اجازه دکتر اسمعیل خان یکساعت و بیست دقیقه - حاج آقا ناصر الاسلام - حاج امام جمعه یکساعت و ربع - آقای میرزا مرتضی قلیخان یکساعت و ده دقیقه - دکتر امیرخان معتمدالتجار ابوالقاسم میرزا - دکتر حیدر میرزا - حاج شیخ اسدالله - آقا میرزا رضای مستوفی یکساعت از حضور در وقت مقرر تأخیر نمودند.

رئیس - ملاحظاتی در مجلس هست (اظهاری نشد)

صورت مجلس تصویب شد - دو فقره عریضه ایست که بمجلس رسیده است برای اطلاع آقایان قرائت میشود یکی از طرف آقای عین الدوله دیگری از طرف آقای سالارملی (عریضه آقای عین الدوله بعبارت ذیل قرائت شد)

این بنده که قریب یک ماه است مبارک آباد میباشم در این چند روزه بعضی اخبارات مختلف شنیده میشود برای اینکه ادای تکالیف فرضیه خود را کرده و در راه خدمت باین اساس مقدس از صرف هر قسم فداکاری و جان نثاری مضایقه نکرده این است تذکراً بآن مقام مقدس بمقام عرض و مزاحمت بر آمده جسارت مینماید و چون در مدت عمر جز حب و حفظ وطن مقدس مسلکی نداشته اکنون بهره حکم فرمایند با این جان پوسیده برای خدمت باین اساس مقدس و حفظ وطن با کمال صمیمیت بهر نوع جانفشانی و فداکاری که از یک بشری بوجود آید خود را حاضر ساخته و یک سعادت ابدی را ذخیره نماید (عموماً احسنت گفتند)

رئیس - عریضه سالار ملی هم قرائت میشود. (بعبارت ذیل قرائت شد) پاره از وازدگان عالم در دیک دماغ خود آرزوهای خام پخته جلادت و رشادت های جانگذشتگان را فراموش میکنند در این موقع خادم ملت صمیمیت نیت خود را تقدیم حضور نمایندگان محترم نموده با یک افتخار فوق العاده منتظر ارجاع خدمت که امتحانات خود را در راه استحکام اساس حکومت تازه و تکمیل نمایم و ثابت کنم که صد زندگی را بیک نام نیک نمیدهم (خادم ملت باقر) (نیز عموماً تحسین کردند)

رئیس - جمعی از آقایان تقاضائی کرده قرائت میشود (بقرار ذیل قرائت شد) ما امضاء کنندگان تقاضا میکنیم که کمیسیون مر کب از نه نفر برای کمک فکری و رابطه بودن ما بین هیئت دولت و مجلس شورای ملی از طرف مجلس انتخاب شود (محل امضای ۲۲ نفر از آقایان نمایندگان)

رئیس - خاطر آقایان مسبوق است که والا حضرت اقدس آقای نایب السلطنه برای پیشرفت امور و اساس مقدس مشروطیت از هیچ گونه نصایح مشفقانه تا بحال مضایقه نکرده اند چنانکه خود آقایان چندین دفعه دستخط های متعدد

آن والا حضرت را در اینجا اصفا کرده اند چند روز قبل هم آقای نایب السلطنه در باب همین کمیسیون به بنده خیلی تأکید میفرمودند که لازم است یک کمیسیون تشکیل بشود که رابطه باشد بین هیئت وزراء و مجلس این بود که بعد از آنکه این تقاضادر اینجا قرائت شد لازم دیدم تأکید آقای نایب السلطنه را هم بعرض آقایان برسانم (گفتند صحیح است) حالا مخالفی در این خصوص هست (گفته شد مذاکره لازم ندارد رأی بگیرید)

رئیس - پس رأی میگیریم در اینکه بدون مذاکره در این خصوص رأی گرفته شود یا خیر آقایانی که تصویب میکنند بدون مذاکره رأی گرفته شود قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - حالا رأی میگیریم در اینکه یک همچو کمیسیون از برای اینکه رابطه باشد بین هیئت وزراء و مجلس تشکیل شود یا خیر آقایانی که چنین کمیسیون را تصویب میکنند انتخاب بکنیم قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - حالا برای عده باید رأی بگیریم در اینکه عده نه نفر باشد مخالفی هست (گفتند مخالفی نیست) رأی میگیریم - آقایانی که تصویب میکنند عده نه نفر باشد قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - در دستورمان چیز مهمی نیست و الان مطالب مهم دیگر در نظر هست باینجهت اگر آقایان تصویب میکنند مجلس را ختم میکنیم ولی چهار ساعت بغروب مانده آقایان تشریف بیاورند و اگر لازم باشد بعضی مطالب بعرض آقایان برسد جلسه را منعقد کنیم والا فلا (گفته شد پس انتخاب این کمیسیون که رأی گرفته شد کمی میشود)

رئیس - انتخاب کمیسیونها همیشه در خارج میشده است حالا هم باید در خارج این کمیسیون را انتخاب بکنند (مجلس یکساعت ونیم قبل از ظهر ختم شد)

جلسه ۲۷۸

صورت مشروح جلسه فوق العاده یوم

چهارشنبه ۲۹ شهر رجب ۱۳۲۹

رئیس (آقای مؤتمن الملك) یکساعت بعد از ظهر بکرسی ریاست جلوس نمود و بعد از پنج دقیقه جلسه را رسماً منعقد فرمودند.

آقا میرزا رضاخان نائینی صورت جلسه قبل را قرائت کردند (اسامی غائبین جلسه قبل بترتیب ذیل قرائت شد)

حاج امام جمعه - آقا شیخ حسین یزدی - دکتر امیر خان - آدینه محمد خان - دکتر اسمعیل خان بدون اجازه و آقایان حاج سید رضاخان دکتر حیدر میرزا با اجازه غائب بودند.

رئیس - در صورت مجلس ملاحظاتی هست (اظهاری نشد)

رئیس - در صورت مجلس ملاحظه نبود و صورت مجلس تصویب شد تلگرافی از آقایان نظام السلطنه رسیده است برای استحضار خاطر نمایندگان قرائت میشود (بعبارت ذیل قرائت شد)

توسط وکلای محترم فارس دامت تأییداتهم بساحت مجلس مقدس ملی شیدالله از کانه اگر چه تا امروز رسماً

بینده خبری نرسیده ولی اشتهاارات این مملکت نسبت بواقعات استرآباد و کردستان اگر موضوع خارجی داشته باشد بالقطع عموم وطن خواهان را متزلزل و افسرده نموده پس لازم است که عرض بکنم المرء عند الامتحان یکرم او بیهان امروز روزی است که ندای غیبی اسلامیت و ایرانیت افراد اهالی را از خواب غفلت بیدار و خاص و عام مملکت با وجود اختلاف مسالك پی بمخاطرات و مهالك برده و با یک حرکت غیورانه از فضاحت بی حسی خود را دور ساخته و این اصل اصیل استقلال ملیت و تشیید مبانی قومیت که اولین قوای ملی است تشبث و هر کس خادم ملت و حقیقه مشروطه خواه باشد مقدمات خود را صرف اصلاح مملکت و بقای این اساس مقدس نموده اما خود بنده از علاقه شخصی خودم با هزار سوار و تفنگچی رشید که کار پنجهزار قشون را بکنند همه را با تفنگ ماللخیر و پنج تیر آلمانی حاضر که بفرستم سرداران جنوب که دوستان بنده هستند اگر تلگرافاتی بتوسط خودم بفرمائید میتوانم اطمینان بدهم که پنجهزار سوار پخته رشید که مقابلی بایست هزار نفر بکنند حرکت بدهند در هر صورت این بنده برای همه قسم فداکاری در کمال مفاخرت حاضر و منتظر امر مطاع مجلس مقدس و از ایثار جان و مال بحقیقت نه بالفاظ در این موقع مضایقه ندارم و از سرداران جنوب هم اگر بیشتر لازم باشد امیدوارم مضایقه نکنند که خوش بود گر محک تجربه آید بمیان (رضاقلی)

رئیس - جوابی که مقتضی است مخابره شده و اظهار امتنان خواهد شد و آقایان وزراء عظام هم تأکید خواهد شد که از حسن نیت ایشان استفاده بکنند.

صمصام السلطنه رئیس الوزراء - شرف

دارم از اینکه آقایان وزراء را معرفی بکنم آقای ونوق الدوله وزیر امور خارجه - آقای قوام السلطنه وزیر داخله - آقای حکیم الملك وزیر مالیه - آقای مشیر الدوله وزیر عدلیه - آقای دبیر الملك وزیر پست و تلگراف - آقای علاء السلطنه هم در اینجا تشریف ندارند و خواهند آمد وزیر معارف و فواید عامه هستند بنده هم وزیر جنگ

حاج آقا - امروز که کابینه آقای صمصام السلطنه کدر حقیقت کابینه آرزوی استقلال مملکت میتوانش گفت در مجلس شورای ملی معرفی شد لازم میدانم که بنده هم باندازه خودم مطالبی را که مقتضی است در این موقع خطابه که بگوش ملت برسد عرض کنم از اول تشکیل دولت جدید تا امروز عموم ملت ایران که بایک شوق و اشتیاق اقدامات مجدانه در استرداد حقوق آزادی خودشان کردند منتظر بودند در دولت جدید بایک آرزوی بزرگ خودشان در ترقی مملکت و بسط بساط عدالت و جریان امور دولت بر طبق قوانین مشروطیت موفق شده باشند و بمقصدشان رسیده باشند. بدیهی است که بک مطلب طبیعی است همیشه انسان تادر وسط او است ملت او نیست ولی سایرین که خارج هستند بایک دیده بینا ملت هستند که مطلب هر چه بزرگ و آرزو هر چه عظیم باشد در مقابل او هر چه نمایش داده شود چون مقصود خیلی بزرگ است باز بنظر طالب مقصود کوچک میآید ملت ایران در دوره مشروطیت چون مقاصد خیلی

بزرگ داشته و دارند و در زمان استبداد که در فشار و زحمت چندین ساله بودند میخواستند موفق شوند بیک استرداد حقوق و اخذ آزادی که در آن زمان باوج آزادی خودشان نائل شوند ولی باکمال بیصبری بدیهی است که بیک مملکت که تمام اسباب ترقی و سعادتش بواسطه استبداد از هم متلاشی شده بود اگر بخواهد بمشی حقیقی بیفتد و رو بطریق سعادت میل بکند وقت لازم دارد و در مقابل اقدامات دولت جدید در این دو ساله چون مقاصد مردم بزرگ بود چندان بنظر قدرشناسی نگاه نکردند و نمیتوان گفت که الحق اگر موانع زیاد نبود و دستهای داخل و خارج در مملکت ما کار نمیکرد البته ملت بمقاصد عالی خودشان بیش از این میرسیدند ولی متأسفانه اگر ملت بیک نظری بتاریخ این دو ساله ایران بکنند می بینند که از روزیکه دولت جدید تشکیل شد تا امروز روزی نبود که مملکت ما از دست تحریکات ارتجاع و استبداد او آسوده باشد و بیک مقدار بخود پرداخته باشد بدیهی است بیک هیئت دولتی وقتی بخواهند مملکت را بمشی طبیعی خودش بیندازد اگر مانعی در جلو نداشته باشد تمام حواس خود را صرف اصلاح امور بکنند و آن چیزیکه تمنیات ملت است زود برسد ولی اگر تمام حواسش متوجه رفع موانع و رفع مشکلات باشد البته بیک زمان متوجه رفع موانع میشود و آن چیزی که مقصود ملی است بآن زودی بدست نخواهد آمد ملت که همیشه نقطه نظرش مطلوب خودش است همینطوریکه هر طالبی نقطه نظر مطلوب خودش است باکمال بیصبری وعدههایی که باو داده شده بود و امیدواریهاییکه داشت می مطالبه میکرد و انتظار داشت بیصبری ملت بجرانهای زیاد که در مملکت پیدا شد که بنده آن بجرانهای بی دریی راهم باقوت ملت عرض میکنم که بواسطه تحریکات و بواسطه اشکال تراشیا بود که آن بجرانها پیدا میشد این بجرانهای بی دریی و آن مشکلات ترتیب داد بیک زمینه را که مانع بود که ما بمقاصد عالی خودمان برسیم بدیهی است که در زمان قلیل بمقاصد عالی رسیدن اسباب این نمیشود که انسان مایوس از رسیدن بمقاصد عالی بشود بلکه تقویت میکند مقاصد عالی طلبی را و تقویت میکند راهروی و پیروی را در مقاصد مشروعه بنده نمیخواهم مفصل شرح دهم مشکلاتی که برای دولت جدید در این دو ساله پیدا شده البته آقایان مسبقند قضیه رحیم خان ترتیبات مازندران سایر اقدامات دیگر در طرف شمال و همچنین سایر ترتیبات که در اطراف واقع شد اینها مشکلاتی بود که همین قدر دولت جدید باصلاح آن مشکلات موفق شد و این بزرگترین پیشرفتی بود از مقاصد بلند ولی امروز این مشکلاتیکه برای ما هست در کابینه آقای مصمصم - السلطنه میخواهم عرض کنم که این اسلحه و این اسباب جمعی که الان موجود است سابقاً موجود نبود و بحمدالله برای این کابینه موجود است ما امروز پول داریم قشون داریم اسلحه داریم کابینه فعال هم داریم همه قسم اسبابمان موجود است و با اقدامات آن کابینه امیدوارم که تمام مشکلات مملکت رفع شود و موفق شویم که بدست این کابینه آن مقاصد عالی ملت را موفق شویم و رفع تمام مشکلات را بدست این کابینه کرده باشیم.

سلیمان میرزا - چنانکه آقای حاج آقا اظهار فرمودند یکی از سمهای مهلك برای مملکت بجرانهای متوالی بود که دستداد و در این موقع که هر دقیقه ما مقابل یکسال است متأسفانه در ظرف یکهفته مبتلای بیک بجران دیگر شدیم و امیدواریم که این کابینه حاضر با وجود اینکه تمام اینموانع و مشکلاتی که فرض میشود در نظر است با اقدامات خودشان شروع بکنند و عملاً قریب روزی برسیم که اینجانشریف بیاورند و بگویند ما آن اشخاص تاریخی و آن اشخاص جان باز فداکاری هستیم که در ظرف مدت قلیل کاملاً مملکت را امن کردیم و اساس استقلال و آزادی را محکم کردیم و باید همچنین امیدواری داشته باشیم زیرا که اگر امروز در بعضی از نقاط سرحدی ما از قبیل کردستان سالارالدوله داشته باشیم ما اگر در استرآباد شعاع السلطنه و غیره داشته باشیم اما در عوض همان سردارهای غیور و همان جان بازان راه حریت را داریم و خونهای ایرانیها هنوز در اعصابشان در جریان است و تا اشخاصی از آنها باقی باشد محققاً نخواهند گذاشت که آزادی از دست آنها برود زیرا که آزادی حقوق ملی است و تمام ملت باید این حقوق را حفظ کنند و منحصر بحقوق یک نفر نیست برخلاف سلطنت استبدادی که منافش راجع بیک نفر و جماعتی که با او شریک هستند خواهد بود و مدافعه کنندگان از آن اساس همان جماعت خواهند بود و همیشه بتجربه رسیده است که این اشخاص فانی هستند و فانی میشوند حق همیشه بطرف آزادیخواهان است زیرا که آزادی از حقوق مسلم آنها است و مطابق احادیث محققه و متقنه (الحق یملو ولا یعلی علیه) هیچوقت حق پایمال نمیشود (یدالله مع الجماعة) هیچوقت جماعت و هیئت شکست از اساس یوسیدند استبداد نخورده و نخواهد خورد و همان اشخاصی که امروز مانند دزدان فراری از سرحدات با انواع مختلفه بالباسهای غریب و عجیب خودشان را عرضه میدهند بکوفت خودشان در همین پایتخت بودند و استعدادشان خیلی بیش از این بود و این مشروطه خواهان که الان هستند آنوقت در خارج بودند و با وجود آنهمه تضییقات با آن حس وطن پرستی با آن خونهای رنگین خودشان حاضر شدند سرها را در کف دست خودشان گذاشتند حقیقه وقتی که کشته میشدند منتظر نبودند که در ازای پنجشاهی مواجب کشته شوند جانبازی آنها برای حقوق نبود و خوشوقت بودند که کشته میشوند سر باز دیگری که در عقب سر او بود آرزو میکرد که بآن مقصود برسد و چنین جماعتی مسلماً فتح خواهند کرد چنانچه فتح کردند و باز هم محققاً خواهند کرد ما بهیچ وجه تصویری غیر از این نمیکنیم که جماعت همیشه وقتی که بایک اتحاد و اتفاق کاری بکنند پیش خواهد رفت و ما آنروزیکه در مرکز نبودیم و قوای دولت در دستمان نبود با اشخاصیکه از خارج جمع شده بودند و همان اشخاص امروز هم هستند حقوق خود را گرفتند و این اساس یوسیده را در سلطنت آباد و باغ شاه سرنگون کردند و بجای آن اساس عدل و معدلت و آزادی را استوار کردند محققاً امروز همان خونهای رنگین و همان اشخاص فداکار هستند و اقدامات خودشان را خواهند کرد و عملاً قریب موفق خواهند شد زیرا

اگر امروز یکی دو نفر دزد فراری و بیک جماعتی از اشخاص خائن وطن فروش که بر خلاف حقیقت آزادی مشروطیت و بر خلاف استقلال مملکت داریم و اشخاصیکه سابقه اعمالشان معین است در جلو داریم و همیشه خائن خائف است و بمختصر چیزی فرار خواهد کرد در مقابل وزرائی داریم که همیشه امتحانات خودشان را داده اند رئیس الوزرائی داریم که در راه تحصیل آزادی جانبازی کرده اند و خون خانواده خودشان را ریخته اند کدام نقطه مملکت است که خون بختیاری در آن ریخته نشده است این اساس را در مقابل آن داریم و باز امیدوار هستیم که با کمک سایر وزراء و آزادی طلبان این اساس را حفظ و مستحکم بکنند اگر امروز بیک سالارالدوله داریم در مقابل خزانه پرداریم پول داریم که تمام چیزها بواسطه پول فراهم میشود قوا و استعداد را دو چیز فراهم میکنند پول و قوای جانی الحمدالله همه جمع است و حاضر و موجود است و خرابید دید که بزودی زود این ابرهای مظلم بر طرف میشود و مملکت بنور ترقی و تمدن روشن خواهد شد و اشخاص وطن پرست باز سر بلند و سرفراز خواهند بود و اظهار خواهند کرد که ما خانواده بودیم که در آنروز ایستادیم و جلو گیری کردیم از این ارتجاع و این چیزی نیست که تازه برای ما آزادی خواهان رخ داده باشد همیشه در مقابل بوده است و پس از هر هجیان ملی بیک ارتجعی بوده ولی آن ارتجاع آن ابرهای مظلم مثل یک شب تاریکی خواهد بود اما شبهای مظلم خیلی زود مرتفع خواهد شد و باز آفتاب متشعشع خواهد شد و عالمی را روشن خواهد کرد و امروزه تازه درست محقق شد که اگر در آن دوره انقلاب و هیجان ملی که شد درست نشاخشند خائنین مملکت را و مضایقه کردند امروز درست بدست آمدند و این خائنین و اشخاصیکه امروز آمده اند مرك آنها را مملکت ما جلب کرده خواهیم دید روزی را که این خائنین را مثل روزیکه لوثی ۱۶ را بدار زدند در میدان توپخانه بدار زده باشند و فریاد خواهیم کرد که پاینده باد مشروطیت و اساس حریت و آزادی و امتحان خواهیم داد که ملت وقتیکه بیدار شد با این چیزها شکست نخواهد خورد (صدای احسن از آقایان نمایندگان بلند شد)

عززالملك - بواسطه انتشار بعضی اخبار که شاید اذهان بعضی متزلزل و مشوب شده باشد بنده اینجا آمده ام که با بیک صدای بلند بگویم که ملت ایران بیدار باشید که فتح با شما است چرا بجهة اینکه امروز آن قوه معنوی ایران متفق و متحد است نمایندگان ملت ایران متفق و متحدند و مثل بیک شخص واحد برای حفظ این اساس مقدس تا آخرین قطره خون خود قیام نموده اند ملت ایران امروزه وزرائی دارید که هر کدام در خط خودشان امتحانات بزرگ داده اند رئیس الوزراء شما جان بازی نموده است در راه آزادی شما جوانهای خود را بکشتن داده است و هر بیک از وزرای شما در راه حفظ اساس مشروطه همه وقت امتحانات داده و جان بازی نموده اند پس بیک هیئتی که قوه اجرائیه خود را بدست بیک همچو اشخاص مطمئن سپرده باشند وقتی که بیک همچو و کلائی دارد که منافع ملت و آزادی مشروطیت

جلسه ۲۷۹

صورت مشروح جلسه فوق العاده

روز شنبه ۳ شهریور ۱۳۲۹

مجلس یکساعت و سه ربع قبل از ظهر بریاست آقای موتمن الملک تشکیل شد صورت مجلس روز ۴ شنبه ۲۹ را آقای آقا میرزا ابراهیم خان قرائت نمودند غائبین روز چهارشنبه متین السلطانه - آقا سید محمد باقر ادیب - میرزا یانس - حاج امام جمعه مدرس بدون اطلاع - دکتر لقمان با اجازه میرزا مرتضی قلیخان مریم

رئیس - در صورت مجلس ملاحظاتی هست (اظهار نشد) ملاحظاتی نیست - صورت مجلس تصویب شد - چند فقره تلگراف رسیده است قرائت می شود .

تلگراف انجمن ولایتی رشت عبارت ذیل قرائت شد بوسیله آقایان نمایندگان گیلان ساحت مجلس مقدس کبیه نیابت سلطنت هیئت محترم وزراء و آقای سردار محی و جریده مجلس اگرچه مراتب و درجات استقامت عموم اهالی گیلان در تهیه لوازم استحکام اساسی استقلال مملکت محتاج بعرض واقاله برهان نیست چنانچه در مواقع مهمه حثیات ملی خود را بتمام دنیا آشکار و از بدل جان و مال دریغ و مضایقه روا نداشته تا بمقصود نایل شدند ولی چون خیلی لازم است که وقایع ملی قلمرو خود را در مورد لازمه بدوائر متبوعه خود عرضه دارد عرض مینمایم اهالی گیلان در این چند روزه که ورود محمد علی میرزا بکمش تپه و نواحی استرآباد مبرهن داشته تمام صاحبان مسالك مختلفه و احزاب متشکته و مدیران جراید و ملت ارامنه پس از امان نظر دقیق بوخامت مال بی فوت دقیقه انتظار امداد از هیئت مولفه فوراً صفحات و اوراق اعمال سابقه را بر صفحات عفو و اغماض وترضیه و ریختن اثرات اختلاف کلمه ارزش ایای جان و منفرجه قلوب منزله و صنایع کرده اسامی بسیار محکم که در انتظار دانشمندان و باریک بینان اشد از مرتبه اولی است بحبل المتین انصاف متوسل گشته دیروز چهارشنبه ۲۹ جمعی از رؤسای مجامع خود را بانجمن فرستادند پس از تجدید اظهار مراسم انقیاد و اطاعت بدولت مشروطه درخواست حضور و تشریف فرمائی عموم طبقات بانجمن نموده امروز غره شعبان عموم طبقات از علماء اعلام و حجج اسلام واعیان و ارکان و تجار از غریب و بومی و صنوف اصناف دامت در کانهم و اقبالهم از صبح ال ظهر بانجمن تشریف فرما شده عموماً بانهایت بشاشت و اشتیاق اظهار همه قسم معاونت و همراهی نموده و بر خود فرض کرده که زابتدا علی ما سبق در ابقای این اتفاق و روش بر طبق قانون و مراعات نزاکت و حفظ و حراست حقوق بین المللی قیام واقدام نمایند حتی هر يك از طبقات فی المجلس دونفر نماینده از بین خود معین کرده که مدد افکاری و غیره باعضاء انجمن بنمایند انجمن هم با کمال بردباری از طرف خود مراسم تشکرات صمیمانه خود را از این اقدامات یگانه تقدیم و از طرف اولیای امور همه قسم تعهدات همراهی نموده امیدواریم از این پیش آمد قهری که کاشف از نیات خالصانه و امداد علنی است کاملاً بهره مند و کامیاب گردیم (عموماً تحسین کردند)

عالم منتظر امتحان ما هستند منتظرند و بطرف ما نگاه میکنند تمام عالم چه میخوانند میخوانند به بینند که آیاملت ایران قابل مشروطیت بوده است آیا مشروطیت را از روی استحقاق گرفته یا اینکه اتفاقاً گرفته من تصور میکنم که ملت ایران مشروطیت را از روی استحقاق گرفته است ولایق بوده است که رسیده است باین مقام و ملت ایران که بلیاقت آزادی را گرفته اند همان ملت ایران حاضر خواهد بود حتی پیره زنه‌های آنها حاضر خواهند بود با دندان های خودشان دفاع کنند و نگذارند این اساس را با مال کنند آن کسانی که خیال میکنند که ملت ایران را میشود در خواب تغافل کرد و آنها را در خواب گرفت اشتباه میکنند بجهت اینکه قطع نظر از ایران اگر بتاریخ نظر کنیم خواهیم دید که در تمام نقاط عالم دیگر در هیچ جا (باستثنای يك دو جا) اساس استبداد برقرار نیست همه جا در تمام عالم ما خواهیم دید که همیشه غلبه با آزادی بوده است و همیشه اساس پوسیده استبداد در مقابل مشت فولادی آزادی نتوانسته است مقاومت بیاورد چون تاریخ مکرر میشود این قوه هم در اینجا مکرر خواهد شد در ایران همان حسیات که در ملت ایران است و همان صحبت با آزادی و همان انس بمشروطیت قوای آزادی را زیاد خواهد کرد و قوای ارتجاع را از هم خواهد پاشید و هیچ وقت قوای استبداد بر آزادی غلبه نخواهد کرد .

رئیس - قبل از اینکه جلسه را ختم کنیم لازم میدانم که بعضی انتشاراتی که در این چند روزه داده شده است تکذیب بکنم و آن این است که همه جا گفته میشود هیئت مدیره تشکیل شده است که در اجرائیات دخالت بکنند بنده تعجب می کنم چطور بعضی این قبیل انتشارات را قبول میکنند اگر هیئت مدیره انتخاب میشود و معین میشد بایستی از مجلس انتخاب شود و تمام کارهای ماعلنی است اگر اینطور بود و هیئت مدیره تشکیل شده بود در مجلس معین میشد و حال آن که هیچ وقت همچو چیزی وقوع نداشته است فقط يك کمیسیون موسوم بکمیسیون رابطه معین شد آن هم نه برای این بود که در اجرائیات دخالت بکنند برای این بود که آقایان وزراء چون مشغول کار هستند برای بعضی جزئیات هر روزه مجبور نباشند که بیایند بمجلس و بعضی سئوالات از ایشا بشود که اسباب ضییع و اتلاف وقت ایشان باشد قرار شد يك کمیسیون رابطه باشد که اگر بعضی اطلاعات لازم شد هیئت وزراء آن اطلاع را بآن کمیسیون رابطه بدهند و آن کمیسیون بمجلس اطلاع بدهد فقط مقصود همین بود حالا هم اینجا عرض میکنم این کمیسیون رابطه هم بهیچوجه در اجرائیات مداخله نخواهد کرد و اگر آقایان وزراء لازم دانستند این کمیسیون باقی خواهد بود که اگر لازم دانستند منحل خواهد شد و علناً عرض میکنم بهیچوجه هیئت مدیره وجود نداشته است و نخواهد داشت و چون کار مهمی هم در دستور نیست جلسه را ختم میکنم اظهار شد جلسه آتیه چه وقت .

رئیس - هر وقت لازم شد اطلاع داده میشود (مجلس يك ساعت و پنجاه دقیقه از ظهر گذشته ختم شد .

را حفظ میکنند نباید بترسند و عجب در این است که با امتحانات گذشته و با آن جان بازیهای گذشته ملت ایران باز بعضیها خیال خام درس دارند در صورتیکه نباید فراموش کرده باشند هنوز وقت زیادی نگذشته است این همان ملت ایران است که در آذربایجان یازده ماه مقاومت کرد این همان ملت ایران است که در گیلان مقابله کرد همان ملت ایران است که در اصفهان زنجیر استبداد را پاره کرد همان ملت ایران است که در خراسان برضد استبداد قیام نموده همان ملت ایران است که امتحانات خودش را در راه رسیدن با آزادی و گرفتن مشروطیت مکرر داده است با وجود این باز معاندین آزادی و مخالفین مشروطیت خیال خام درس دارند و فراموش میکنند همان بینه‌ایان روحانیین هستند که چقدر مجاهدت کردند برای این ملت که دارای حقوق آزادی بشوند همین آقای صمصام السلطنه همین آقای سردار اسعد بودند که در راه مشروطیت و در راه رسیدن با آزادی جوانهای بختیاری دادند گشتند و کشته شدند تا اینکه رسیدند بمقصود این مجاهدین بودند که از گیلان و از خراسان حرکت کردند و آمدند تخت را مبدل برتخته کردند و اساس مشروطیت را برقرار کردند تمام اینها که اینکار را کردند برای يك چیز بود برای این بود که ملت ایران رسیده است بجائی که دارای حقوق بشریت بقنا رسیده است بآن جائی که زنجیر اسارت را بگردن خودش بگیرد رسیده است بآن جائی که دیگر زیر بار هیچ قیدی نرود رسیده است بجائیکه داخل خانواده ملت آزاد باشد همین حس ملت ایران بوده است که تمام این جانبازیها را محرک شد و تمام اینکارها را کرد همان حس هنوز باقی است ملت ایران بدانید قوه ارتجاع بواسطه تصورات موهوم تصور میکنند که موقع رسیده که اساس آزادی را از دست شما بگیرند و این ابر های تاریکی که بطرف شما دارد میآید باز همان ارتجاع است که آزادی شما را از دست شما گرفته بود همان ارتجاع است که اختیار جان و مال شما را گرفته بود دوباره میخواهد شما را از يك آدم آزادی مبدل بیک بنده بکند و باز میخواهد اختیار جان و مال را از دست شما بگیرد و برای رسیدن باین مقصود راه های مختلف اتخاذ کرده اند و از هر چیزی مضایقه و کوتاهی نمیکند و در ظرف این دو سال گذشته اگر نگاه کنید خواهید دید چه کارها که نکردند و چه اسباب چینیهها که نکردند خواستند که این اساس را ضعیف بکنند و ما بین شما تفرقه بیندازند و اسباب اشکال برای رسیدن بمقصود خودشان فراهم بکنند گاهی رحیم خان را وارد آذربایجان کردند شاسون را محرک شدند و چه کارها که نکردند و نمیخواهم داخل آن شوم و حتی سعی کردند بعضی کسانی که برای شما کار میکنند و میگردند در انتظار شما بی اختیار و موهون باشند و حالا هم است دست نکشیده اذهان شما را بتشکیل يك هیئت مدیره مشوب میکنند که هیچ صورت خارجی ندارد ملت ایران حالا موقع جانبازی است موقع امتحان است والان ماها تماماً باید امتحان بدهیم والان تمام